

Mustafa Akaydın/Türkiye Başvurusu (No: 23332/20)

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DERNEĞİ (İFÖD)

Tarafından Sunulan

Üçüncü Taraf Görüşü

(İFÖD, ifade özgürlüğünü savunan ve destekleyen bağımsız bir sivil toplum kuruluşudur)

Giriş

1. İFÖD Mustafa Akaydın/Türkiye (no. 23332/20) başvurusuna ilişkin bu görüşünde, bir siyasetçinin ifade özgürlüğü ve Türkiye'de başbakana hakaret arasındaki denge konusunu ele alacaktır.
2. Dava dosyasından anlaşıldığı üzere, eski Başbakan ve halihazırda Cumhurbaşkanı olan Recep Tayyip Erdoğan'ın, davanın görülmekte olduğu tarihte, Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı ve ana muhalefet partisi üyesi olan başvurucuya açtığı manevi tazminat davasına ilişkindir. Dava sonunda, başvurucunun 19.05.2013 tarihindeki Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı kutlamaları sırasında yaptığı konuşmanın içeriği nedeniyle eski Başbakan'a 6.000 TL (o dönemde yaklaşık 2.207 Euro) ödemesine karar verilmiştir. Söz konusu konuşma şu şekildedir:

“... biz ipleri Obama'nın elinde Başbakan istemiyoruz, biz işi bitince tuvalete süpürülecek Başbakan da istemiyoruz. Biz Kandil'den, İmralı'dan yönetilen bir vatan da istemiyoruz. Biz aydınlarımıza, komutanlarımıza, gazetecilerimize, Silivri'ye, Hasdal'a, Sincan'a özgürlük istiyoruz...”
3. Ankara Asliye Hukuk Mahkemesi, başvurucunun yorumlarının eleştiri sınırlarını aştığını ve davacının kişilik haklarını ihlal ettiğini belirterek başvurucunun tazminat ödemesine karar vermiştir. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 16.11.2014 tarihinde ilk derece mahkemesinin kararını “*Davacı ve davalı siyasi kişilerdir. İtiraz konusu konuşma geneli ilgilendiren bir konuya ilişkindir. Davacının sert eleştiriye tahammül etmesi gerekir. Konuşmanın tamamı eleştiri sınırları içinde olup kişilik haklarına saldırı teşkil etmez.*” gerekçesiyle bozmuştur. Ancak aynı Daire, davacının karar düzeltme talebi üzerine kendi kararını bozarak 18.05.2015 tarihinde ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır. Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, başvurucunun ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasını, ifade özgürlüğü ile kişilik hakları arasında kurulacak dengelemede yer alan kriterlere ilişkin ayrıntılı açıklamalar sunulmayarak yeterince kanıtlamadığı gerekçesiyle oybirliğiyle kabul edilemez bulmuştur. Başvurucu, Antalya 28. Asliye Ceza Mahkemesinin 20/1/2015 tarihli kararıyla aynı konuşması nedeniyle hakaret suçundan 11 ay 20 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına ve verilen kararın ertelenmesine karar vermiş olup karar kesinleşmiştir. Bununla birlikte, ceza davası, mevcut başvurunun konusu değildir.
4. Başvurucu, Sözleşme'nin 10. Maddesine dayanarak, yerel mahkemelerin eski Başbakan'a yönelik sözleri nedeniyle 6.000 TL tazminat ödemesine hükmeden kararları nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür. AİHM, taraflara, Sözleşme'nin 10 § 1 maddesi kapsamında başvurucunun ifade özgürlüğüne ve özellikle bilgi veya fikir verme hakkına müdahale olup olmadığını ve eğer öyleyse, bu müdahalenin kanunla öngörülüp öngörülmediğini; son olarak 10 § 2 maddesi bağlamında ise, ulusal mahkemelerin, AİHM'in içtihadıyla belirlenen kriterlere uygun olarak, başvurucunun ifade özgürlüğü ile

eski Başbakan Erdoğan'ın özel hayatına saygı hakkı arasında yeterli bir denge sağlanıp sağlanmadığını sormuştur.¹

5. İFÖD, görüşünde, eski Başbakan ve halihazırda Cumhurbaşkanı'nın yer aldığı hakaret davalarının mevcut durumunu değerlendirmektedir. Sunum ayrıca, hakaret davalarına ilişkin Anayasa Mahkemesi içtihatlarının bir değerlendirmesini de içermekte, Mahkeme içtihatlarının AİHM içtihatlarıyla uyumlu olup olmadığı değerlendirilirken ilgili kişilerin statüsü ve görevleri ile başvuru konusunun söz konusu konuşmasının bağlamı, mahiyeti ve içeriği ile ilk derece mahkemeleri tarafından hükmedilen tazminat miktarı göz önünde bulundurulmaktadır.
6. Son olarak, İFÖD görüşünde, AİHM'in yerel mahkemelerin kararlarında, AİHM içtihadı ile belirlenen kriterlere uygun olarak, başvuru konusunun ifade özgürlüğü ile eski Başbakan Erdoğan'ın özel hayatına saygı hakkı arasında yeterli bir denge sağlanıp sağlanmadığını ilişkin sorusuna değinilecektir.
7. Bu nedenle görüş; Türkiye'de siyasetçileri eleştirilerden bağımsız tutmak amacıyla hakaret düzenlemelerinin kullanılmasına odaklanacaktır. İşbu görüşte gösterileceği üzere, hakaret düzenlemeleri, siyasi konularla ilgili olarak hükümet yetkilileri lehine, eleştirileri susturmak için kullanılmakta ve bu durum, demokrasi ve çoğulculuğun engellenmesine neden olmaktadır. Mevcut başvurunun bu arka plan çerçevesinde incelenmesi gerekir.
8. Görüş kapsamında ilk olarak hakaret ile ilgili Avrupa standartları açıklanacaktır (**Bölüm II**). Ardından yerel hukukun bu standartlara uygunluğu tartışılacaktır. (**Bölüm III**) Bu kapsamda Anayasa Mahkemesinin hakaret davalarındaki içtihatları gözden geçirilecektir (**Bölüm IV**). (Başvuru konusunun söz konusu konuşmayı yaptığı sırada Türkiye'nin eski başbakanı olan) Cumhurbaşkanı Erdoğan'a sağlanan yasal koruma, Türk hukuk sistemindeki tüm politikacılardan farklı olduğundan, Anayasa Mahkemesi önündeki eşi benzeri görülmemiş ve benzersiz konumu (**Bölüm VI**) da sorunun tam bir resmini sunmak için değerlendirilecektir. Bu itibarla, AİHM'in yakın zamanda Türkiye aleyhine verdiği hakarete ilişkin hukuk davalarına ilişkin kararları özetlenecektir.

II. Siyasetçilere Yönelik Hakarete İlişkin Avrupa Standartları

9. AİHM, başka bir kişinin itibarını korumak için ifade özgürlüğünün meşru olarak sınırlandırılabilirliğini kabul etmektedir. Mahkemenin yerleşik içtihadına göre, kişinin itibarının korunması hakkı, Sözleşme'nin 8. Maddesi kapsamına giren bir haktır. Ancak, 8. Maddenin uygulanabilmesi için kişinin itibarına yönelik saldırının belirli bir ciddiyet düzeyine ulaşmış olması ve özel hayata saygı hakkının kişisel kullanımına hanel getirecek şekilde yapılmış olması gerekir.²

¹ *Axel Springer AG /Almanya* [BD], no. 39954/08, 07.02.2012, §§ 89-95; *Von Hannover /Almanya (no.2)* [BD], nos. 40660/08 ve 60641/08, §§ 108 113, AİHM 2012. Bkz: *Couderc and Hachette Filipacchi Associés/Fransa* [BD], no.40454 / 07, § 93, AİHM 2015 (eks.).

² *A/Norveç*, no. 28070/06, 09.04.2009, § 64, *Axel Springer AG/Almanya* [BD], no. 39954/08, 07.02.2012, § 83.

10. AİHS 8. Maddesi “başkalarının itibarının veya haklarının korunması” amacıyla devreye girdiğinde, AİHM, yerel makamların Sözleşme ile güvence altına alınan iki değeri korurken, yani bir yandan 10. Madde ile korunan ifade özgürlüğü ile diğer yandan 8. maddede korunan özel hayata saygı hakkı arasında, adil bir denge kurup kurmadığını inceleyecektir. Ancak, 8. Maddenin devreye girebilmesi için kişisel şeref ve itibara yönelik saldırının belirli bir ciddiyet düzeyine ulaşması ve özel hayata saygı hakkından yararlanmaya hanel getirecek şekilde gerçekleştirilmiş olması gerekir.³ Bu bağlamda Mahkeme, uzun süredir, kamu yararı ve ilgisi taşıyan konularda “siyasi ifadenin” 10. madde kapsamında yüksek düzeyde koruma gerektirdiğine karar vermektedir.⁴
11. İfade özgürlüğü hakkı ile özel hayata saygı hakkı arasında bir dengeleme işlemi yapılmasına ilişkin ilgili kriterler şu şekildedir: **ilk olarak**, kamusal ilgiyi haiz bir tartışmaya sunulan katkı; **ikinci olarak**, etkilenen kişinin tanınmışlık derecesi ve haberin konusu; **üçüncü olarak**, etkilenen kişinin önceki davranışı; **dördüncü olarak**, bilginin elde edilme şekli ve doğruluğu; **beşincisi**, yayının içeriği, biçimi ve sonuçları ve **altıncı**, uygulanan yaptırımın ciddiyeti.⁵ Ayrıca bu bağlamda, yapılan açıklamaların etkisinin dikkate alınması ve söz konusu konuşma ile üst düzey bir politikacıya önemli bir zararın olup olmadığının ayrıca değerlendirilmesi önem arz etmektedir.
12. Mahkeme'nin yerleşik içtihadına göre, “demokratik bir toplumda gereklilik” testi, Mahkeme'nin şikayet edilen müdahalenin “acil bir toplumsal ihtiyaca” tekabül edip etmediğini, izlenen meşru amaçla orantılı olup olmadığını ve ulusal makamlar tarafından verilen gerekçelerin ilgili ve yeterli olup olmadığını değerlendirmesini gerektirir.⁶ Böyle bir “ihtiyacın” olup olmadığını ve bununla başa çıkmak için hangi önlemlerin alınması gerektiğinin değerlendirilmesinde ulusal makamlara bırakılan takdir marjı, sınırsız olmayıp bir kısıtlamanın 10. Madde ile korunan ifade özgürlüğü ile bağdaştırılabilir olup olmadığına dair nihai kararı verme yetkisine sahip olan AİHM'in denetimiyle el ele gider.

i. Siyasi Nitelikteki Konuşmalar ve Toplumsal Tartışma

13. Siyasi nitelikteki konuşmalar, Sözleşme kapsamında ayrıcalıklı bir statüye sahiptir. Mahkeme'nin *Lingens/Avusturya* kararında belirtildiği üzere “siyasi tartışma özgürlüğü, tüm Sözleşmeye hâkim olan demokratik toplum kavramının tam merkezinde yer almaktadır”.⁷ Kamu yararı ile ilgili diğer konular da aynı düzeyde korunmayı hak etmektedir.⁸ Bunun sonucu olarak, kamusal ilgiye sahip konularla ilgili ifadeleri

³ Bkz. diğerlerinin yanı sıra, *Axel Springer AG/Almanya [BD]*, no. 39954/08, 07.02.2012, § 83, *Delfi AS/Estonya [BD]*, no. 64569/09, § 137, AİHM 2015, ve *Medžlis Islamske Zajednice Brčko ve diğerleri/Bosna Hersek [BD]*, no. 17224/11, § 76, 27.06.2017.

⁴ *Thorgeir Thorgeirson/İzlanda*, no. 13778/88, 25.06.1992, Bölümler A no. 30.

⁵ *Axel Springer AG*, §§ 83 ve 89 - 95; *Von Hannover/Almanya (no. 2) [GC]*, §§ 108 vd.; *Couderc ve Hachette Filipacchi Associés/Fransa [BD]*, no. 40454/07, 10.11.2015, § 93; *Medžlis Islamske Zajednice Brčko ve Others/Bosna-Hersek [BD]*, no. 17224/11, 27.06.2017, § 88.

⁶ *The Sunday Times/Birleşik Krallık (no.1)*, 26.04.1979 § 62, Bölümler A no. 30.

⁷ *Lingens/Avusturya*, no. 9815/82, 08.07.1986, § 42.

⁸ *Thorgeir Thorgeirson/İzlanda*, no. 13778/88, 25.6.1992, § 64.

kısıtlayan tedbirlerin “gerekliliğinin” değerlendirilmesinde, resmi otoritelere tanınan takdir yetkisi özellikle sınırlandırılmıştır.

14. İfade özgürlüğü ve demokrasi arasındaki önemli ilişki nedeniyle, kamusal ilgiye haiz konularla ilgili ve siyasi nitelikteki ifadeler, ifade özgürlüğü kapsamında en yüksek düzeyde koruma görürler.⁹

ii. Siyasetçilere Yönelik Açıklamalar

15. Mahkeme tutarlı bir şekilde, “kabul edilebilir eleştiri sınırlarının, bir politikacı açısından özel bir kişiye göre daha geniş” olduğunu belirtmiştir.¹⁰ Bir politikacı, kaçınılmaz olarak ve bilerek, her sözünü ve eylemini hem gazeteciler hem de genel olarak halk tarafından yakından izlemeye açık hale getirir ve özellikle kendisi eleştiriye açık bir açıklama yaptığında daha fazla hoşgörü göstermelidir.¹¹ Bununla birlikte, tartışmalı olsa bile bir politikacının itibarı, Sözleşmenin sağladığı korumadan yararlanmalıdır.¹²
16. Bu nedenle, bir politikacının özel hayatına¹³ ve toplumdaki kamusal rolüne¹⁴ yönelik ifadeler arasında bir ayırım gözetilmesi gerekir. Saldırıya uğrayan kişinin devlet memuru olması halinde, Mahkeme saldırıların profesyonel veya kişisel olup olmadığına özellikle dikkat edecektir. Bununla birlikte Mahkeme, devlet memurlarının görevlerini başarıyla ifa edebilmeleri için gereksiz yere taciz edilmeden toplumun güvenine sahip gerektiği ve bu nedenle onların rahatsız edici ve saldırgan nitelikte sözlü saldırılardan korunmasının gerekli olabileceği görüşündedir.¹⁵ Ancak bu koruma, siyasi tartışmaların odağında bulunan siyasetçilere sağlanamaz. Mahkeme, demokratik bir toplumda kamusal tartışmaya katkı sunma kapasitesine sahip olgular ile bireyin özel hayatına ilişkin detayların açıklanması arasında temel bir ayırım gözetmektedir.¹⁶
17. Mahkeme içtihatlarında, siyasetçilere yönelik hakaret ile ilgili olarak geliştirilen bir diğer önemli ilke ise özel bir düzenleme yoluyla daha fazla koruma sağlanmasının, kural olarak, Sözleşme'nin ruhuna uygun olmayacağıdır.¹⁷ **Devlet başkanlarına, başbakanlara, bakanlara veya diğer siyasetçilere yönelik böyle ayrıcalıklı bir koruma sağlanamaz.**¹⁸ Mahkeme'nin ilkelerine göre siyasetçiler ve genel olarak tüm üst düzey kamu görevlilerine yönelik hakaret veya aşağılama eylemlerine, özellikle basına karşı iç hukukta ayrı veya daha ağır cezalar öngörülmesi 10. Madde ile bağdaşmaz.

⁹ Lindon, Otchakovsky-Laurens and July/Fransa, no. 21279/02, 22.10.2007, § 48.

¹⁰ Fedchenko/Rusya [BD], no. 33333/04, 11.02.2010, § 33; Tuşalp/Türkiye, no. 32131/08, 21.02.2012, § 45.

¹¹ Lopes Gomes Da Silva/Portekiz, no. 37698/97, 28.09.2000, § 30.

¹² Tuşalp/Türkiye, no. 32131/08, 21.02.2012, § 45.

¹³ Örnek için bkz. Tammer/Estonya, no. 41205/98, 06.02.2001.

¹⁴ Cojocar/Romanya, no. 32104/06, 10.02.2015, § 95.

¹⁵ Janowski/Polonya [GK], no. 25716/94, 21.01.1999, § 33; Busuioc/Moldova, no. 61513/00, 21.12.2004, § 64; Taffin and Contribuables Associes/Fransa, no. 42396/04, 18.02.2010, § 64.

¹⁶ Otegi Mondrago/İspanya, no. 2034/07, 15.03.2011, § 57.

¹⁷ Artun and Güvener/Türkiye, no. 75510/01, 26.7.2007, § 31; Önal/Türkiye (no. 2), no. 44982/07, 02.07.2019; Otegi Mondragon/İspanya, no.2034/07, 15.03.2011; Stern Taulats ve Roura Capellera/İspanya, no. 51168/15, 13.3.2018.

¹⁸ Tuşalp/Türkiye; Turhan/Türkiye, no. 48176/99, 19.5.2005, § 25.

18. İfadenin kullanıldığı bağlam da çok önemlidir.¹⁹ 10. Madde, özellikle gazetecilerin siyasetçinin söylemlerine karşı tepki gösterdiği durumlarda, abartılı ve hatta rahatsız edici dil kullanımını da korumaktadır.²⁰ Bir siyasetçinin genel menfaate yönelik ifadesine yanıt niteliğindeki siyasi açıklamalar, eleştiriyi yönelten kişi kasıtlı olarak dikkatsizlik göstermediği sürece sınırlandırılmaz.²¹ Mahkeme, olgu aktarımı ve değer yargıları arasındaki ayrıma dikkat çekerek²² ifadelerin açık bir temeli olmasa dahi yerel düzeyde canlı bir siyasi tartışma sırasında yapılması ve seçilmiş kişiler ile gazetecilerin yerel otoritelerin eylemlerini eleştirmesi kapsamında geniş bir özgürlüğe sahip olması gerektiğini belirtmiştir.²³
19. Rahatsız edici bir ifade yalnızca aşağılama ve hakaret etme amacıyla kullanılmışsa ifade özgürlüğü koruması dışında kalacaktır.²⁴ Bununla birlikte *Lopes Gomes Da Silva* kararında belirtildiği üzere, demokratik bir toplumun garantileri olan siyasi risklerin ve fikirlerin özgürce tartışılması kapsamında siyasi tartışmalar çoğunlukla kişisel alana da yayılır.²⁵ Bu davada Mahkeme, makalenin gereksiz bir kişisel saldırı olmadığını, nesnel bir açıklama ile desteklenen olgulara dayanan siyasi bir tartışma olduğunu tespit etmiştir. Açıklanan nedenlerle, **yerel mahkemeler belli açıklamaları bağlamlarından koparmamalı ve belirli ifadeleri tek başına ele alarak hakaret olarak nitelendirmemelidirler.** Salt kaba ifadelerin kullanımı, üslupla ilgili amaca hizmet edebileceğinden tek başına ifadenin saldırgan olduğu değerlendirmesinde belirleyici değildir. *Tuşalp* kararında, Mahkeme ulusal yargı makamlarının yargılama sırasında söz konusu ifadeleri bağlamından kopardığını ve ifade edildikleri üslubu göz ardı ederek bir değerlendirme yaptıklarını gözlemlemiştir.²⁶ Mahkeme, *Instytut Ekonomichnykh Reform, Tov/Ukrayna* kararında yazarın kullandığı varsayımsal gramer formları ve hiciv tonunun, bir gazetecinin makalesinin iftira niteliğinde olup olmadığına karar vermek için yerel mahkemeler tarafından dikkate alınması gereken ilgili faktörler olduğunu belirtmiştir.²⁷
20. Ayrıca, Hükümetin ve üyelerinin sahip olduğu baskın konum, özellikle rakiplerinin haksız saldırı ve eleştirilerine yanıt vermek için başka araçlara başvurma imkanının mevcut olduğu durumlarda ceza yargılamalarına ve gözaltı tedbirlerine başvurmaktan kaçınılmasını gerekli kılmaktadır.²⁸ Bu bağlamda, Mahkeme, çoğu kez kamusal menfaati ilgilendiren konularda görüşlerini ifade eden kişilere uygulanan cezai yaptırımların,

¹⁹ *Tammer/Estonya*, no. 41205/98, 06.02.2001, § 61.

²⁰ *Oberschlick/Avusturya* (No. 2), no. 20834/92, 1.7.1997, § 32. Hicvin doğasında var olan gerçekliğin çarpıtılması ve bozulması da 10. madde kapsamında korunmaktadır, bkz. *Vereinigung Bildender Künstler/Avusturya*, no. 68354/01, 25.1.2007, § 33; *Eon/Fransa*, no. 26118/10, 14.6.2013, § 60.

²¹ *Unabhängige Initiative Informationsvielfalt/Avusturya*, no. 28525/95, § 43.

²² *Scharsach ve News Verlagsgesellschaft/Avusturya* (no. 39394/98, 13.11.2003) davasında, bir politikacıyı tanımlamak için “gizli Nazi” teriminin kullanılmasıyla ilgili olarak, ulusal mahkemeler bu terimi bir olgu beyanı olarak kabul etmiş ve bunun bir değer yargısı olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorusunu hiçbir zaman incelememiştir (§ 40)

²³ *Lombardo and diğerleri/Malta*, no. 7333/06, 24.04.2007, § 60.

²⁴ Örnek için bkz. *Rujak/Hırvatistan*, no. 57942/10, 02.10.2010, § 30.

²⁵ *Lopes Gomes Da Silva/Portekiz*, § 34.

²⁶ *Roland Dumas/Fransa*, no. 34875/07, 15.7.2010, §§ 50-51.

²⁷ *Instytut Ekonomichnykh Reform, Tov/Ukrayna*, no. 61561/08, 2.6.2016, § 56.

orantılılığa sirayet eden ve bir bütün olarak topluma zarar veren caydırıcı etki yaratan bir faktör olduğuna karar vermiştir.²⁹ Somut başvuru ceza davası ile ilgili olmasa da, Mahkeme'nin ilkesel yaklaşımının özü, özellikle üst düzey politikacılar tarafından açılan hakarete dayalı taciz edici ve tekrarlanan hukuk davaları için de geçerlidir.

iii. Hakarete İlişkin Hukuk Davaları

21. Türk Medeni Kanunu'nun (4721 sayılı Kanun) 24. ve 25. maddeleri kişilik haklarının korunmasını sağlarken, Borçlar Kanunu'nun (6098 sayılı Kanun) 58. maddesi kişilik haklarına tecavüz nedeniyle tazminat davası açma hakkını düzenlemektedir. 4721 sayılı Kanunun 24. maddesi şöyledir:

“Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.

Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.”

22. Medeni Kanun'un 25 inci maddesinin üçüncü fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

“Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ...hakkı saklıdır.”

23. Borçlar Kanunu'nun 58. maddesi şöyledir:

“Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir. Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir.”

24. Unutulmamalıdır ki Cumhurbaşkanı, bakanlar, iktidar partisi mensupları ve üst düzey yetkililer tarafından muhalefet partisi mensupları, gazeteciler, akademisyenler ve sıradan vatandaşlar da dahil olmak üzere eleştirel seslere karşı hukuk davası açılması önemli bir susturma yöntemidir. Yargı bağımsızlığına ilişkin sorunlar göz önüne alındığında, bu tür davaların başarı oranı, Cumhurbaşkanı ve yukarıda belirtilen diğer davacı kategorileri için oldukça yüksek görünmektedir. Ayrıca, tazminat ödenmesine hükmeden mahkeme kararları, başkalarını, kamu yararına ilişkin bir tartışma bağlamında politikacıları eleştirmekten caydırabilir. Bu nedenle İFÖD, ulusal mahkemeler tarafından görülen hukuk davalarında Sözleşme ilkelerinin ve Mahkeme içtihatlarının katı bir şekilde uygulanmasının ifade özgürlüğünün korunması ve demokratik tartışma açısından son derece önemli olduğuna inanmaktadır.

25. Sorunun Türkiye'deki önemini örneklendirmek için burada Cumhurbaşkanının açtığı hukuk davalarından bazı örnekler özetlenecektir. Resmî istatistiklerin yokluğundan ötürü

²⁸ *Kandzhov/Bulgaristan*, no. 68294/01, 06.11.2008, § 73. Ayrıca bkz: *Erdoğan and İnce/Türkiye*, no. 25067/94, § 50, 8.7.1999; *Başkaya ve Okçuoğlu /Türkiye*, no. 23536/94, § 62, 08.7.1999; *Sürek/Türkiye* (no. 4), no. 24762/94, § 57, 08.7.1999; *Sürek /Türkiye* (no.2), no. 24122/94, § 34, 8.7.1999; *Yalçın Küçük/Türkiye*, no. 28493/95, § 38, 5.12.2002; *Erdoğan /Türkiye*, no. 25723/94, §§ 61-62, 15.6.2000.

²⁹ *Cumpăna ve Mazare/Romanya*, no. 33348/96, 17.12.2004, § 114.

Cumhurbaşkanı tarafından başlatılan hakaret içeren hukuk davalarının kesin sayısı bilinmemektedir. Ancak Cumhurbaşkanı Erdoğan, siyasi eleştirileri nedeniyle ana muhalefet partisi (“CHP”) lideri Kemal Kılıçdaroğlu’na hatırı sayılır davalar açmıştır. Cumhurbaşkanı tarafından açılan bu tür hukuk davalarının son örnekleri medya haberlerinde bulunabilir. Örneğin Euronews’un³⁰ 16.07.2020 tarihli haberine göre, İstanbul Anadolu 20. Asliye Hukuk Mahkemesi, Bölge Adliye Mahkemesi’nin kararını bozmasının ardından yeniden görülen davada 2017 yılında Kemal Kılıçdaroğlu’nun Meclis’te partisi grubunda yaptığı konuşmada Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın bazı akrabalarının Man Adası’nda şirketleri ve fonları olduğunu iddia etmesi nedeniyle açılan manevi tazminat davasında, Kemal Kılıçdaroğlu’nun 359.000 TL tazminat ödemesine hükmetmiştir. Aynı şekilde, aynı konuşma nedeniyle açılan başka bir davada da İstanbul Anadolu 5. Asliye Hukuk Mahkemesi Kılıçdaroğlu’nun Cumhurbaşkanı’na 197.000 TL tazminat ödenmesine karar vermiştir.

26. Yakın tarihli bir başka örnek de Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın, ailesinin yurtdışında serveti olduğu iddiasıyla Kılıçdaroğlu’na 2.000.000 TL taleple dava açmasına ilişkindir.³¹ Bir başka örnekte ise Cumhurbaşkanı, FETÖ iddiaları nedeniyle Meclis’te yaptığı konuşma nedeniyle Kılıçdaroğlu’na 500.000 TL’lik dava açmıştır.³² Yine, Cumhurbaşkanı Kılıçdaroğlu’na Cumhurbaşkanlığı sarayı banyolarında altından klozet bulunduğu iddiaları nedeniyle 2015 yılında 100.000 TL tazminat istemli dava açmıştır.³³ Medyada Cumhurbaşkanı tarafından açılan hakaret davalarına ilişkin buna benzer çok sayıda haber bulunmaktadır.³⁴ Cumhurbaşkanı Erdoğan, aleyhine açılan tek bir davayı kaybetmezken, son on yılda Kemal Kılıçdaroğlu’nun çeşitli konularda hükümetin tutumunu eleştirdiği kamusal tartışmalara ilişkin beyanları dolayısıyla açılmış on beş farklı hakaret davasında toplam 822.000 TL (yaklaşık 92.450 EUR) tazminat kazanmıştır.³⁵ Son haberler, Cumhurbaşkanının talep ettiği ve mahkemelerce hükmedilen tazminat miktarının da çok yüksek olduğunu göstermektedir. Yakın tarihli bir davada Cumhurbaşkanı, kişilik haklarının ihlali nedeniyle 2.000.000 TL tazminat talep etmiştir. Bu miktar Türkiye’de 860 asgari ücrete eşittir (Türkiye’de net asgari ücret 2.324,70 TL).

³⁰ Euronews, <https://tr.euronews.com/2020/07/16/k-l-cdaroglu-man-adas-ile-ilgili-erdogan-ve-yak-nlar-na-359-bin-tl-tazminat-odeyecek>, 16.07.2020, <https://tr.euronews.com/2020/07/16/k-l-cdaroglu-man-adas-ile-ilgili-erdogan-ve-yak-nlar-na-359-bin-tl-tazminat-odeyecek> ; Turkish Minute, “Kılıçdaroğlu fined another \$52,000 over offshore money transfer allegations involving Erdoğan,” 16.07.2020, <https://www.turkishminute.com/2020/07/16/kilicdaroglu-fined-another-52000-over-offshore-money-transfer-allegations-involving-erdogan/>

³¹ Bkz. <https://www.duvarenglish.com/politics/2020/08/18/erdogan-sues-chp-chair-kilicdaroglu-for-2-million-liras-over-comments-on-family-wealth>

³² Bkz. <https://www.hurriyetdailynews.com/erdogan-sues-kilicdaroglu-for-500-000-liras-over-feto-claims-152024>

³³ Bkz. <https://www.aa.com.tr/en/turkey/erdogan-sues-kilicdaroglu-over-golden-toilet-spat/40839>

³⁴ Örnekler için bkz. <https://www.reuters.com/article/us-turkey-president/erdogan-sues-turkeys-main-opposition-leader-over-dictator-remark-idUSKCN0UW1FR> ; <https://stockholmcf.org/turkeys-erdogan-sues-chp-leader-this-time-for-tl-500000-in-non-pecuniary-damages/> ; <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/erdogandan-kilicdarogluna-250-bin-tlik-tazminat-davasi-1080513>

³⁵ Bkz. <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kilicdarogluna-8-senede-822-bin-tl-ceza-1030394>

27. Cumhurbaşkanı'nın hakaret davaları sadece ana muhalefet partisi liderini değil, diğer siyasileri³⁶ ve gazetecileri de hedef almaktadır.³⁷ Bu davalar, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve diğer AKP'li siyasetçilerin, kendilerine yönelik eleştirilere, düzenli olarak hakaret iddiasıyla suç duyuruları, erişime engelleme ve içeriğin çıkartılması taleplerinin³⁸ yanı sıra hukuk davası açmaktan da çekinmediklerini göstermektedir. Örneğin eski Ankara Belediye Başkanı, kendisini eleştirenlere karşı 3.000 hakaret davası açtığını Twitter'dan duyurmuştur.³⁹

28. Mahkeme kararlarının infazını izleme rolü çerçevesinde Bakanlar Komitesi, Türk hükümetinin hakarete ilişkin hukuk davalarına⁴⁰ ilişkin Pakdemirli Dava Grubuna ilişkin yakın tarihli ek raporunu takiben, "Yargıtay ve Anayasa Mahkemesinin yeni ortaya çıkan içtihadı , Sözleşme standartlarına uygun görünmesine rağmen, Mahkeme'nin Pakdemirli davasına ilişkin kararının kesinleştiği 2005 yılından bu yana, hakarete ilişkin hukuk davalarında çözümlenmemiş sorunların devam ettiği görülmektedir" değerlendirmesi yapmıştır. Hükümet, Cumhurbaşkanı ve Başbakan tarafından başlatılan hukuk davalarının sonuçlarını gösteren güvenilir istatistikler sağlayamamaktadır. Sonuç olarak, Komite ayrıca yetkililerden, özellikle Cumhurbaşkanı, Başbakan veya diğer politikacılar tarafından son beş yıl içinde açılan hakarete ilişkin hukuk ve ceza davalarının sayısını ve bunların sonuçlarını gösteren istatistiksel verileri sağlamalarını talep etmiştir.⁴¹

iv. Anayasa Mahkemesi'nin Hakaret Davalarına İlişkin İçtihadı

29. Anayasa Mahkemesi, ifade özgürlüğü alanında AİHM'in içtihatlarına paralel bazı içtihatlar üretse de, İFÖD, hakaret davalarına ilişkin Anayasa Mahkemesi ve AİHM içtihatları arasında bazı tutarsızlıklar olduğunu gözlemlemektedir. Örneğin, Anayasa Mahkemesi hakaret davalarında ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğini tespit ettiği cezai yaptırımların orantılılığını tartışmamıştır. Nitekim başvurucuların sırasıyla eski Başbakan

³⁶ Bkz. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/cumhurbaskani-erdogandan-chpli-ozkoca-1-milyon-liralik-tazminat-davasi/1755167>

³⁷ Bir habere göre, 2018 yılına kadar Cumhurbaşkanı Erdoğan aralarında diğer siyasetçilerin ve gazetecilerin olduğu kişilere açmış olduğu hukuk davalarında 418.000 TL tazminat kazanmıştır. Kişi ve miktarlar şu şekildedir: Kemal Kılıçdaroğlu 147.000 TL, Devlet Bahçeli 44. 500 TL, Cem Uzan 40.000 TL, Memduh Bayraktaroğlu 25.000 TL, Haluk Koç 20.000 TL, Ali Topuz 15.000 TL, Deniz Baykal 10.000 TL, Müjdat Gezen 10.000 TL Deniz Bölükbaşı 10.000 TL, Necati Doğru 10.000 TL, Özdal Üçer 10.000 TL, Ahmet Ersin 10.000 TL, Zeki Sezer 10.000 TL, , Evrensel gazetesi 10.000 TL, Erkan Mumcu 7.000 TL, Yılmaz Özdil 7.000 TL, Aydınlık gazetesi 5.000 TL, Erbil Tuşalp 5.000 TL, Gazeteci Cüneyt Arcayürek 5.000 TL, Gazeteci Merdan Yanardağ 5.000 TL, Gazeteci Perihan Mağden 5.000 TL, Oktay Vural 4.000 TL, Gazeteci Kemal Baytaş 3.000 TL. <https://onedio.com/haber/cumhurbaskani-erdogan-bugune-kadar-actigi-tazminat-davalarindan-ne-kadar-kazandi-832833>

³⁸ <https://ifade.org.tr/engelliweb/> üzerinden siyasetçiler ve hakareti içeren engelleme kararlarının genel örneklerine bkz. Akdeniz, Y. & Güven, O., EngelliWeb 2019: Buz Dağının Görünmeyen Yüzü, İFÖD, Ağustos 2020, s.16, https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2019_Eng.pdf.

³⁹ Bkz. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri, Türkiye'de İfade ve Basın Özgürlüğü Hakkında Memorandum, CommDH(2017)5, para. 57

⁴⁰ Türkiye Cumhuriyeti'nin Pakdemirli/Türkiye (Başvuru No. 25839/97) Grubuna 22.05.2020'de göndermiş olduğu bildirim, DH-DD(2020)452, 25.5.2020.

⁴¹ Pakdemirli/Türkiye Davaları Grubu İnfaz Durumu, <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-37218>.

ve Cumhurbaşkanı Edoğan'a hakaretten hüküm giydikleri Ömür Çağdaş Ersoy⁴² ve Umut Kılıç⁴³ başvurularında hakaret davalarında verilen hapis cezalarının orantılılığı Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilmemiştir. Her iki dava da başvurular Anayasa Mahkemesi tarafından kabul edilemez bulunmuştur.

30. Ayrıca, Türk Ceza Kanunu'nun 125/3-a maddesinin anayasaya aykırılığı konusu itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesinin önüne götürülmüştür. Yerel mahkeme, 125/3-a maddesinde öngörülen cezanın orantısız olduğunu ve iptal edilmesi gerektiğini iddia etmiştir. Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, yasa koyucunun hangi eylemlerin cezalandırılması gerektiğini belirlemek yönünde suç politikası kapsamında takdir yetkisine sahip olduğu sonucuna vararak iptal talebini oybirliğiyle reddetmiştir.⁴⁴ Anayasa Mahkemesi, bakanlar, başbakan ve belediye başkanları gibi seçilmiş politikacıların eleştirilere tahammül etme yükümlülüklerini dikkate almamıştır.
31. Ceza Kanunu'nun 299. maddesi de Anayasaya aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'nin önüne götürülmüştür. Bu iddiayı Anayasa Mahkemesi'ne getiren iki yerel mahkeme, AİHM içtihatlarına dayanarak, bu hükümlerle Cumhurbaşkanı'na tanınan ayrıcalıklı konumun Anayasa'nın eşitlik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Ancak Anayasa Mahkemesi, Avrupa Mahkemesi'nin yerleşik içtihatlarını kasten görmezden gelerek bu talebi reddetmiştir.⁴⁵
32. 2019 yılı sonu itibarıyla 128.872 kişi hakkında ceza soruşturması, 63.041 kişi hakkında kovuşturma açılmasına ve 9.544 kişinin mahkûm olmasına rağmen,⁴⁶ Anayasa Mahkemesi tarafından karara bağlanan bireysel başvuru sayısı, Erdoğan'ın Türkiye Cumhurbaşkanı olduğu 2014 yılından bu yana oldukça düşük düzeydedir. Anayasa Mahkemesi şimdiye kadar sadece Umut Kılıç başvurusunda karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi, AİHM'in devlet başkanlarına hakarete ilişkin içtihadını dikkate almamış ve başvuruyu kabul edilemez bulmuştur.⁴⁷ Başvurucunun Başbakan'a (Erdoğan) hakaretten mahkûm edildiği Ömür Çağdaş Ersoy başvurusunda başvurucu ihlal iddiasını AİHM içtihatlarına dayandırmıştır. Ancak Anayasa Mahkemesi çatışan haklar başvurularındaki kararının aksine AİHM içtihatlarında geliştirilen standartları dikkate almamış ve başvurucuya uygulanan yaptırım orantılı bulmuştur.⁴⁸ Cumhurbaşkanı'na hakaretten 9000'den fazla kişinin mahkûm edildiği düşünüldüğünde, Anayasa Mahkemesi'nin son altı yılda bu davalarda nasıl tek bir ihlal bulamadığı konusunda bir açıklama yapılmaya ihtiyaç duyulmaktadır.
33. Anayasa Mahkemesinin Cumhurbaşkanı'nın taraf olduğu hakarete ilişkin hukuk davalarına ilişkin konumu da AİHM içtihatlarına uygun değildir. Örneğin Kemal

⁴² *Ömür Çağdaş Ersoy Başvurusu*, B. No: 2015/11715, 12.12.2018, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde bekleyen başvuru, no. 19165/19, 06.09.2019 tarihinde tebliğ edilmiştir.

⁴³ *Umut Kılıç Başvurusu*, B. No: 2015/16643, 04.04.2018.

⁴⁴ Bkz. 2012/78 E., 2012/111 K., 12.9.2012.

⁴⁵ Bkz. 2016/25 E., 2016/186 K., 14.12.2016.

⁴⁶ Bkz. <https://www.birgun.net/haber/5-yilda-63-bin-kisiye-cumhurbaskani-na-hakaret-davasi-322790>

⁴⁷ *Umut Kılıç Başvurusu*, B. No: 2015/16643, 04.04.2018

⁴⁸ *Ömür Çağdaş Ersoy Başvurusu*, B. No: 2015/11715, 12.12.2018

Kılıçdaroğlu başvurusunda muhalefet partisi lideri olan başvurucu, Meclis'te yaptığı konuşma nedeniyle Erdoğan'a tazminat ödemeye mahkûm edilmiştir. Anayasa Mahkemesi, bu konuşmanın başvurusunun milletvekili dokunulmazlığı kapsamında olmadığına karar vermekle kalmamış, aynı zamanda yerel mahkemenin kararının Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir.⁴⁹ Anayasa Mahkemesi başvurucu aleyhine karar verirken konuşmanın yapıldığı bağlamı göz ardı etmiştir. Ancak yakın bir tarihte AİHM, aynı davada Kılıçdaroğlu'nun ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.⁵⁰ Mahkeme, Anayasa Mahkemesi'nin, sorunun herhangi bir derinlemesine analizine girmeden, yalnızca belirli açıklamaların soyut niteliğini vurguladığını belirtmiştir.⁵¹ AİHM, yerel mahkemelerin davayı incelerken, ihtilafli görüşleri, ifade edildikleri bağlam ve biçim içinde değerlendirmediklerini özellikle vurgulamıştır. Özellikle “olgular” ve “değer yargıları” arasında bir ayrım yapmadıklarını, sadece konuşmalarda kullanılan ifadelerin davacının kişilik haklarına ve itibarına zarar verip vermediğini değerlendirdiklerini belirtmiştir.⁵²

34. Anayasa Mahkemesi ile AİHM içtihatları arasındaki farkın, yalnızca Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın taraf olduğu davalarla ilgili olduğu gözükmektedir. Zira Anayasa Mahkemesi, itibarın korunması hakkı ile ifade özgürlüğü arasında ihtilafın olduğu durumlarda *Axel Springer* testini uygulamış ve *Axel Springer* testi Anayasa Mahkemesi tarafından birçok kararında başarıyla kullanılmıştır.⁵³ Bununla birlikte, Sayın Erdoğan'ın tarafı olduğu başvurularda *Axel Springer* testinin uygulanmadığı ve hatta tamamen göz ardı edildiği görülmektedir. Başvurusunun Cumhurbaşkanı'nın konuşmasıyla kendisine iftira atıldığını iddia ettiği Neşe Özgen⁵⁴ başvurusunda da durum aynıdır. Dava, başvuranın iddiaları değerlendirilmeden açıkça dayanaktan yoksun bulunmuştur.
35. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, Erdoğan'a hakareten hukuk veya ceza davalarında hüküm giymiş veya tazminata mahkûm olmuş kişilerin yaptıkları birçok bireysel başvuruyu, temellendirilmemiş şikayetler olduğu gerekçesiyle kabul edilemez bulmuştur. Mevcut Mustafa Akaydın⁵⁵ başvurusunda, dava edilen konuşmaları yaptığı sırada bir muhalefet partisinden belediye başkan adayı olan başvurucu, Sayın Erdoğan'a tazminat ödemeye mahkûm edilmiştir. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürerek Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmuş, ancak Anayasa Mahkemesi, başvurusunun haklarının ihlal edildiğini kanıtlayamadığı gerekçesiyle başvuruyu kabul edilemez

⁴⁹ *Kemal Kılıçdaroğlu Başvurusu*, B. No: 2014/1577, 25.10.2017. Anayasa Mahkemesi'nin benzer bir kararı için bkz. *Ömür Çağdaş Ersoy başvurusu*. Anayasa Mahkemesi bu başvuruda da Strasburg içtihadını dikkate almamış ve başvurucuya uygulanan yaptırımı orantılı bulmuştur. *Ömür Çağdaş Ersoy Başvurusu*, B. No. 2015/11715, 12.12.2018.

⁵⁰ *Kılıçdaroğlu/Türkiye*, no. 16558/18, 27.10.2020.

⁵¹ *Kılıçdaroğlu/Türkiye*, § 57.

⁵² *Kılıçdaroğlu/Türkiye*, § 64.

⁵³ Nilgün Halloran Başvurusu, B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 41; Adnan Oktar Başvurusu (3), B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 33; Bekir Coşkun Başvurusu, B. No: 2014/12151, 4/6/2015, § 45; Önder Balıkcı Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26/10/2017, § 44.

⁵⁴ Neşe Özgen Başvurusu, B. No: 2018/23127, 01.04.2019.

⁵⁵ Mustafa Akaydın Başvurusu, B. No: 2015/14800, 8/1/2020.

bulmuştur. Anayasa Mahkemesi, Abdurrahman Erol Özkoray⁵⁶ başvurusunda ve Bayram Yorulmaz⁵⁷ davasında da aynı gerekçeyi tekrarlamıştır. Bununla birlikte, temellendirilmemiş şikâyet doktrininin böyle bir uygulaması, AİHM içtihatlarıyla tamamen çelişmektedir.⁵⁸ Örneğin AİHM, Letonya Anayasa Mahkemesi tarafından iddiaların temellendirilmediği gerekçesiyle kabul edilemez bulunan bir şikayeti incelemiş ve Sözleşme'nin ihlal edildiğine karar vermiştir.⁵⁹

36. Önemle belirtmek gerekir ki, diğer yerel mahkemeler gibi Anayasa Mahkemesi de Erdoğan'ın taraf olduğu davalarda sürekli olarak Strazburg standartlarını uygulamaktan kaçınmaktadır. Şu ana kadar Anayasa Mahkemesi'nin Erdoğan'ın mağdur veya hukuk mahkemelerinde davacı olarak yer aldığı hakaret davalarında ve hatta Türkiye Cumhurbaşkanı'nın engelleme talep ettiği internetle ilgili davalarda, ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğine hükmetmediğini de eklemekte fayda vardır.

Sonuç

37. Örneklerle açıklandığı üzere, hakarete ilişkin hukuk davaları, Strazburg Mahkemesi'nin tutarlı içtihatlarına aykırı olarak kamusal tartışmalarda muhalif siyasetçilerin susturulması ve iktidara mensup siyasetçilere yönelik imtiyazlı koruma sağlanması için kullanılmaktadır.
38. İFÖD Mahkemeyi, Anayasa Mahkemesinin temelsiz şikâyet doktrinini ifade özgürlüğü davalarında uygulamasının öngörülemesiz olduğunu ve Sözleşme standartlarına aykırı olduğunu dikkate almaya davet eder. İFÖD, bireysel başvuruya bu şekilde yaklaşmanın başvuru sahiplerinin mahkemeye erişim hakkını da ihlal ettiği görüşündedir. **19.04.2021**

İfade Özgürlüğü Derneği - İFÖD (Türkiye)

Web: <https://ifade.org.tr> Twitter: @ifadeorgtr

İfade Özgürlüğü Derneği resmi olarak ifade ve düşünce özgürlüğünün korunması ve geliştirilmesi için Ağustos 2017'de kurulmuştur. Yeni Dernek, herkesin düşünce ve ifade özgürlüğünden ve bilgi ve bilgiye erişim ve bilgi yayma hakkından yararlandığı bir toplum öngörmektedir.

⁵⁶ Abdurrahman Erol Özkoray Başvurusu, B. No: 2015/798, 9.01.2020, § 24.

⁵⁷ *Bayram Yorulmaz/Türkiye*, AİHM önünde derdest, no. 41400/19.

⁵⁸ Bkz. Kabul Edilebilirlik Kriterleri Uygulama Rehberi, s.72-73. Kılavuza göre, başvuru sahibinin Sözleşme'nin bir veya daha fazla hükmünü hangi şekilde ihlal edildiğini açıklamadan alıntı yapması halinde, davanın olgularından bu açıkça anlaşılmadıkça, Mahkeme başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun olarak kabul edilemez ilan edebilir. https://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_ENG.pdf

⁵⁹ *Ēcis/Letonya*, no. 12879/09, 10.01.2019.